

Kocsis-M. Brigitta

Örökös változásban – az újságírás új korszaka *A Journalism Report V: Innovation and Transition* című tanulmánykötetről

„Hogyan érthetjük meg rendszerszinten az újságírásban megfigyelhető innovatív folyamatokat? Milyen új feldolgozási módok, szervezeti működések és technológiák ösztönzik és éltetik az innovációt?” – ezek a fő kérdései az Andy Kaltenbrunner, Matthias Karmasin és Daniela Kraus szerkesztésében megjelent *The Journalism Report V* című tanulmánykötetnek. A választ pedig ezekre a kurrens és mindnyájunkat érintő kérdésekre kiemelkedő elméleti kutatók és gyakorlati médiaszakemberek segítségével igyekeznek megtalálni a könyv közérthetően, mégis szakmailag magas szinten.

A kötet mottója már a bevezetőben megjelenik, és olvasás közben újra és újra visszaidéződik: „change never ends”, vagyis a változásnak sosincs vége (5. o.). Ez a közhelynek tűnő, mégis alapvető bölcsesség eredetileg a dán regionális hírlap, a Nordjyske Stiftstidene szerkesztőségéből való, ahol egy óriási táblán került ki a falra, körülbelül egy évtizeddel ezelőtt. Akkor, amikor még kifüggesztői csak sejtették, hogy az internet, a közösségi hálózatok és a mindent átható digitalizáció olyan robbanásszerű változást fog indukálni a társadalomban, amely alapjaiban alakítja át a médialátképet. Valamit akkor ők Dániában megérezhettek abból, hogy ha a média nem tud lépést tartani a technológiai fejlődéssel, és inkább fenyegető gölemként tekint rá, mintsem kiaknázandó lehetőségként, akkor a saját sírját ássa.

A könyv a Mediahaus Wien-hez köthető *Der Journalisten-Report*-sorozat ötödik része. Annak ellenére, hogy az első kötet már 2007-ben megjelent, először fordult elő, hogy német helyett angol nyelven íródott. A szerkesztői döntés nem véletlen: a tárgyalt témák a korábban megfigyelhető nemzeti szintről nemzetközivé nőttek ki magukat. A kötetben található tanulmányok és gyakorlati példák jól fénylik, hogyan tudnának egymástól tanulni a különböző nemzetek médiaszervezetei: Spanyolországtól kezdve Nagy-Britannián, az Egyesült Államokon, Dánián, Németországon, Szerbián, Csehországon keresztül egészen az ötletgazda Ausztriáig találhatunk szerzőket, kutatásokat, esettanulmányokat. A kultúrákon átívelő ötletek és megélt tapasztalatok olvadnak egységgé a mostani *Journalism Report*-ban, kiváló kiindulópontot nyújtva a további eszmecserének.

A szerkesztők a kötetet három nagy fejezetre tagolták. Az első részben a média változásainak módszertani és elméleti kategorizációjára vonatkozóan találhatunk különböző, mégis összecsengő megközelítéseket. A felkért szerzők az átalakulás szisztematikus elemzésére kínálnak elméleti mátrixot (13–31. o.), összefoglaló táblázatot és gyakorlati javaslatokat (35–48. o.), illetve egy felmérést, amely mindennek az újságírói életre gyakorolt hatásairól számol be (53–69. o.). A második részben olyan új jelenségeket és fogalmakat elemeznek az írások, amelyek az átalakulás következményeként jelentek meg: mint az integrált newsroom gyakorlata (91–114. o.), a közönség elköteleződésének megteremtése (71–85. o.) vagy az oknyomozó újságírás áthelyeződése a non-profit szektorba a Balkán-régióban a politikai nyomásgyakorlás elkerülése érdekében (120–146. o.). Sajnálatos, hogy a könyvben csak egyszer említenek magyar példát, utalva a Népszabadság megszüntetésére (140–141. o.). Végül a harmadik részben szervezeti szinten vizsgálják, hogyan kell megváltozniuk ennek fényében a médiavállalatoknak (171–180. o.) és milyen fontos leckéket érdemes megtanulniuk más, a digitalizációra hamarabb reagáló iparágaktól, például a zeneipartól (147–161. o.).

Minden téma esetében kettős a feldolgozás: először egy elméleti cikket találunk egy elismert médiakutatótól, majd egy személyesebb, gyakorlatorientáltabb megközelítést egy aktív médiamunkástól. Így válik teljessé az olvasó előtt a kép: a tudomány oldaláról érkező szerzők megteremtik az elméleti keretrendszert és hátteret ahhoz, hogy aztán értőn tudjuk olvasni a médiamenedzserek, főszerkesztők, vezető újságírók saját tapasztalásait a mindennapokról, erről a soha véget nem érő átalakulásról.

A könyv elvitathatatlan értéke az aktualitása. Nemcsak a jelenlegi médiahelyzetre reflektál túlpontosan, hanem valahogy mindig a jövőt tartja a homlokterében: mi lesz még ezután, hova tovább, mi várható? Egy biztos: a klasszikus médiaműködésnek, a broadcast-alapú és egyirányú tartalomgyártásnak, az elkülönült médiaágazatoknak lejár az idejük, de legalábbis háttérbe szorulnak. A szerkesztőségekben sokszor még szigetként dolgozó online csapatok pedig lassan, de biztosan központi szerepet fognak kapni a változatos platformokra gyártott rövid, audiovizuális dominanciájú tartalmaikkal. Az alkotói és kreatív folyamatokba megkerülhetetlenül be kell vonni a nézőket/hallgatókat/olvasókat, interaktív közösséget teremtve velük, hiszen azok a szerkesztőségek, amelyekben a szervezeti kultúra és a működési struktúra merev és a múltba kapaszkodik, lassú és keserves halálra vannak ítélve. Nemcsak most, a jövőben is. Mert a változásnak bizony sosem lesz vége. (Andy Kaltenbrunner, Matthias Karmasin & Daniela Kraus eds.: *Journalism Report V – Innovation and Transition*. Bécs, Ausztria: Facultas, 2017, 188 oldal, ISBN 978-3-7089-1578-4)

Kocsis-M. Brigitta (1990) PhD hallgató a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Tudományfilozófia és Tudománytörténet Doktori Iskolájában. Fő kutatási területe a tudománykommunikáció, a tudomány médiában való reprezentációjának vizsgálata. A köztelevízióban 2013 óta futó, „Novum” című, hetente jelentkező tudományos magazin szerkesztő-műsorvezetője, így elméleti ismereteit gyakorlati tapasztalatokkal tudja ötvözni. 2017-ben tudományos újságírói munkájáért Hevesi Endre-díjban részesült. Rendszeresen tanít Magyarország egyik legismertebb médiaiskolájában, a Komlói Oktatási Stúdióban ifjú szerkesztő-riportereket.